

Technická univerzita v Liberci
Fakulta textilní
Obor 31-22
Textilní a oděvní návrhářství

PODZIMNÍ VARIACE NA PLETENINĚ
AUTUMN VARIATIONS ON KNIT FABRIC

Lenka Haasová
KTN - 125

Vedoucí práce : Mgr. Dana Pejchalová
Konzultant: Ing. Renata Štorová, CSc.

Rozsah práce a příloh:

Počet stran: 47
Počet obrázků: 31
Počet příloh: 26

Fakulta textilní

Katedra textilního a oděvního návrhářství

Školní rok : 2000/2001

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Pro **Lenka H A A S O V Á**

obor 31 – 22 textilní a oděvní návrhářství

Vedoucí katedry Vám ve smyslu zákona č. 172/1990 Sb. o vysokých školách a ve smyslu studijních předpisů pro bakalářské studium určuje toto zadání bakalářské práce :

Název tématu : **Podzimní variace na pletenině**

Zásady pro vypracování :

1. Inspirace podzimem (fotografie, poezie...), japonským kimonom.
2. Oděvní návrhy, návrhy vzoru (volba barevnosti).
3. Zpracování vzorů na PC.
4. Realizace kolekce výrobků na pletacích strojích.

V 56/01 T₆

Rozsah grafických prací :

Rozsah průvodní zprávy : cca 25 stran

Seznam odborné literatury :

Kovář,R.: Pletení

Militký,J.: Textilní vlákna

Kalábová,M.,Zdeňková,H.: Odívání 1

Kolektiv autorů : Malířské umění od A do Z

Vinkelhöferová,V.: Dějiny odívání - Japonsko

Skácel,J.: Naděje s bukovými křídly

časopis : TextilŽurnál

prospekt plochého pletacího stroje firmy Brother CK - 35

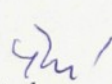
Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Dana Pejchalová

Konzultant : Ing. Renata Štorová, Csc.

Zadání bakalářské práce : 4.10.2000

Termín odevzdání bakalářské práce : 31.05.2001




Vedoucí katedry
Ing. Renata Štorová, Csc.


Děkan
Prof. Ing. Radko Kovář, Csc.

V Liberci dne 2.5.2001

ANOTACE

Předmětem bakalářská práce „podzimní variace na pletenině“ je žakársky vzorovaný pletený oděv. Kolekci tvoří dvě kimona, dvoudílné kimono, pončo a zavinovací pruh. Modely jsou upleteny ze 100% polyakrylonitrilové příze na stroji *Brother CK – 35* (a vytvořeny v programu *PDD – 35*). Žakárský vzor byl navržen s ohledem na parametry pleteniny. Je inspirován Bauhausem. Tvary oděvů vychází z japonského kimona, oděvů starověkého Řecka a staré Ameriky. Veškerá barevnost je ovlivněna hlavně podzimní atmosférou. Při nošení je kladen důraz na univerzálnost použití.

ANNOTATION

The subject of the bacheloreal work called „autumn variations on knit fabric“ is knitted clothing with jacquard pattern. The assortment consist of two kimonos, bipartite kimono, a poncho and swatching band. All models are made of 100% Acrylic yarn and knitted on braiding machine type *Brother CK – 35* (made out in *PDD - 35* programme). The jacquard pattern is designed with regard to the knit fabric parameters. It is inspired with Bauhaus. The form of clothing stems from Japanese kimono, antique Greece and ancient America clothing. All gaiety is impressed mostly by an autumn atmosphere. For wear, an emphasis is laid on universal using.

PROHLÁŠENÍ

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Benešově dne 15. května 2001

Hlasová Lenka
podpis

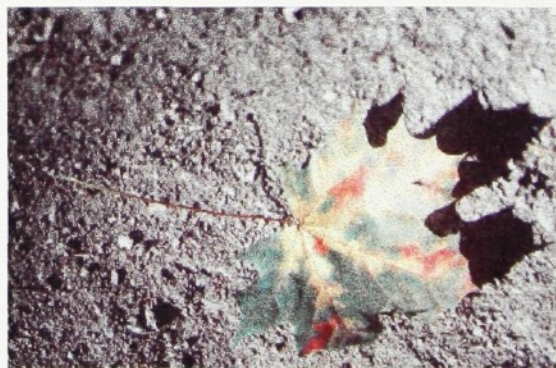
PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala všem, kteří se zasloužili o vznik této práce; za výtvarné vedení Mgr. Daně Pejchalové, za technické připomínky a pomoc při realizaci Ing. Renatě Štorové, CSc., za cenné rady při šití Janě Čutkové, za zajištění fotografické dokumentace Ing. Ottovi Severýnovi a Ing. Markovi Kročákovi, a v neposlední řadě rodině a přátelům za pochopení a podporu.

OBSAH

ÚVOD	5
1. TECHNICKÁ ČÁST	6
1.1. Parametry příze	6
1.2. Parametry stroje	7
1.3. Parametry pleteniny	8
1.3.1. Zátěžná oboulící podkládaná vazba s hladkým rubem	8
1.3.2. Zátěžná oboulící pletenina	11
2. INSPIRAČNÍ ZDROJE	12
2.1. Inspirace pro vytvoření vzoru	12
2.1.1. Technologická omezení	12
2.1.2. Bauhaus	14
2.1.3. Inspirace přírodou	17
2.1.4. Inspirace poezií	17
2.1.5. Barvy a jejich působení	18
2.2. Inspirace při tvarování oděvu	20
2.2.1. Struktura pleteniny	20
2.2.2. Japonské kimono	20
2.2.3. Oděv starověkého Řecka	22
2.2.4. Oděv staré Ameriky	24
2.2.4.1. <i>Tiahuanaco</i>	25
2.2.4.2. <i>Inkové</i>	25
2.3. Trendy podzim/zima 2001/2002	26
3. NÁVRHY ODĚVŮ	28
4. REALIZACE	34
4.1. Vytvoření pleteniny	34
4.1.1. Přepočty dílů na očka	34

4.1.2.	Převod vzoru do rastru programu a vlastní pletení	34
4.1.3.	Fixace	35
4.2.	Vytvoření oděvu	36
4.2.1.	Sestavení oděvů	36
4.2.2.	Spojení oděvních dílů	42
4.2.3.	Údržba	43
5.	CHARAKTERISTIKA ODĚVU	44
5.1.	Velikostní sortiment	44
5.2.	Spotřeba materiálu	45
5.3.	Možnosti zařazení kolekce do výroby	45
	ZÁVĚR	46
	POUŽITÁ LITERATURA	47
	PŘÍLOHY	



Než se otočíš

je tu podzim

Praha složila svou létem rozpálenou hlavu

na chladivý polštář ranní mlhy

stromy beze studu odkládají zbytky svých zlatých šatů

a já se zastavil na vybetonovaném platu

nad Švermovým mostem

a dívám se z výšky na tu stověžatou krásu

kdyby se tohohle rána dožil Václav Hrabě

napsal by blues o nesmrtelnosti času

napsal by blues plné nepochopitelných metafor

o štíhlých věžích Týnského chrámu

o mlžných siluetách zrozených v sebeklamu

a o věčnosti

která tě v těchto místech zastihne tak nějak nečekaně

že i věčně neposední holubi na Malé Straně

na chvíli strnou

překvapení nenadálým velebným tichem

vzduch protkaný nitkami slunečního svitu

plní se perlivým smíchem svého rozmarného vládce

je to chvíle jen na jedno nadechnutí

trvá nepostřehnutelně krátce

jako když se oblohou mihnou v šiku tažní ptáci

a zas je tu špinavé nábřeží

rozvrzaná tramvaj

zvonící jen tak pro legraci

a Vltava

která se leskne

jako nová

kovová

desetikoruna.

Vít Janota

ÚVOD

Báseň Víta Janoty je krásným příkladem toho, jak městský člověk vnímá přírodu. Vedla mne k zamyšlení nad tím, zda lidé, kteří žijí v komfortu a chaosu města, pociťují ještě touhu po tom zapomenout alespoň na okamžik na svou ohromnou „důležitost a nadřízenost“, zda se chtějí vypravit do přírody s tím, že mají chuť zavřít oči a vnímat vůni lesa, pohladit kůru stromu, sehnout se pro krásnou šišku či kámen Sama jsem přesvědčena, že právě procházka přírodou nám dokáže vrátit energii, o kterou jsme přišli během stresujícího pracovního týdne.

„Člověk – příroda“ dvojice, která dříve vytvářela dokonalou syntézu. Dnes spíše dva soupeři stojící proti sobě. Vždyť kdo z nás si přizná, že přírodní živly mají větší sílu, než by si člověk přál...

Vidím v přírodě nekonečnou inspiraci, a proto jsem se rozhodla z jejích zdrojů čerpat. Velmi příjemně na mne působí podzimní období, jeho barvy, variace počasí ... To je důvod, proč moje kolekce vychází právě z atmosféry podzimu.

Zvolila jsem pleteninu, protože je mi sympatická svými vlastnostmi – objemem, tažností, hřejivostí..., svou strukturou.

Cílem bakalářské práce je vytvoření strojní pleteniny, jejíž vazba, vzor a barevnost bude odpovídat tvaru oděvu, v kterém je použita.

První kapitola se zabývá použitou technologií, druhá pak vyhodnocuje technologické nevýhody a využívá jich při tvorbě vzoru spolu s ostatními inspiračními prvky. Následují oděvní návrhy, ve čtvrté kapitole je popsána realizace kolekce. Závěrečná část práce odpovídá na otázku, jak lze využít tuto kolekci v praxi.

1.TECHNICKÁ ČÁST

1.1. Parametry příze

Barevnost, kterou jsem použila, se odvíjí z nabídky firmy *Čech Strakonice*. Doporučený návlek pletacího stroje *Brother CK – 35* je 110tex. Proto použijeme příze o jemnosti 32 x 2tex a budeme je družít dvojmo. Výsledná jemnost v jednom návleku je tedy 128tex, což je vyhovující.

Pro materiál *100% polyakrylonitril* jsem se rozhodla po přehodnocení těchto vlastností:

Při použití polyakrylonitrilu lze vyzdvihnout jako pozitivní technologickou vlastnost dobrou strojní zpracovatelnost.

Mezi uživatelské výhody můžeme zařadit příjemný, vlně podobný omak, termoizolační vlastnosti, malou měrnou hmotnost, nízkou cenu a dostatečnou odolnost vůči světlu.

Mezi uživatelské nevýhody patří vyšší oděr, nízká navlhavost, sklon ke žmolkování a elektrostatický náboj.

Výsledně zvolená barevnost je ovlivněna jak nabízenou barevnicí, tak parametry pleteniny (viz. kapitola 1.3.1.).



Příze číslo:

1 2 3 4

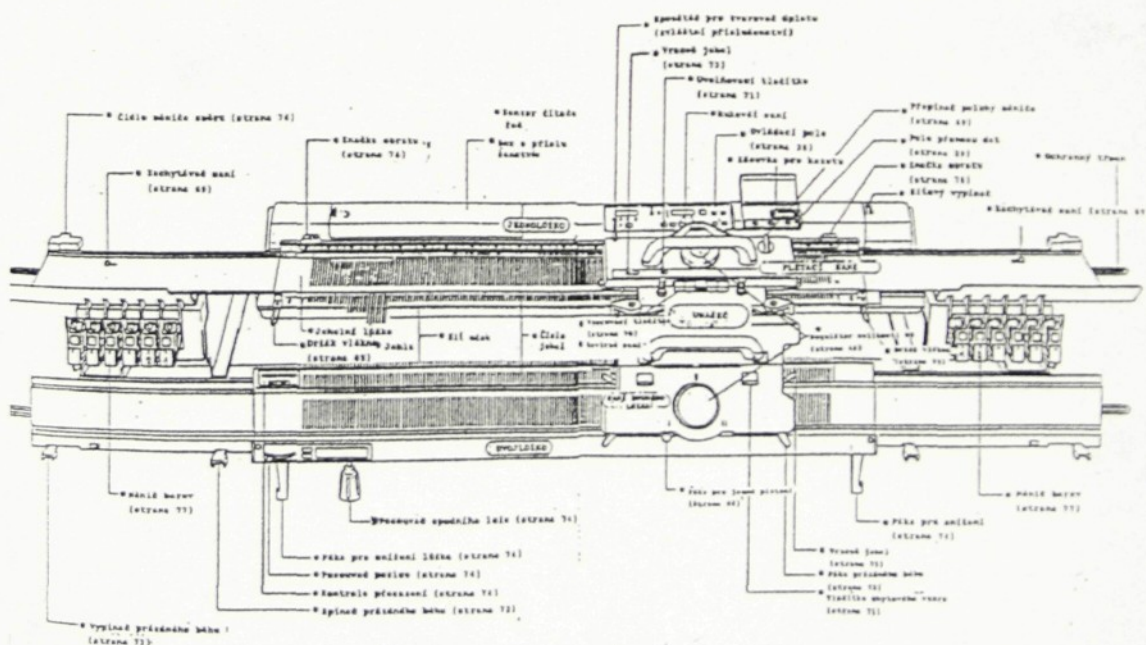
obr.1

příze 1 s některou další přízí.

1.2. Parametry stroje

Celou kolekci jsem vytvořila v pletařské dílně na malopřůmyslovém dvouůžkovém pletacím stroji *Brother CK – 35*, který má pracovní šíři 200 jehel. Dělení stroje je 4,5 mm. Žakárské vazby je nutno předem zadat v navrhovacím systému *PDD – 35*.

Na tomto stroji můžeme realizovat žakárské vazby oboulícní i jednolícní, máme možnost šestibarevné záměny nití, avšak v jednom řádku lze použít pouze 4 barvy. Dále lze plést všechny zátažné vazby oboulícní i jednolícní, u kterých je možno vzorovat buď trvalým vyřazením jehly z činnosti nebo přerušenou činností jehly.



obr. 2 - stroj Brother CK - 35 [14]

1.3. Parametry pleteniny

Pro celou kolekci jsem použila následující dvě vazby:

1.3.1. Zátěžná oboulícní podkládaná vazba s hladkým rubem

Tato vazba dominuje v celé ploše oděvu.

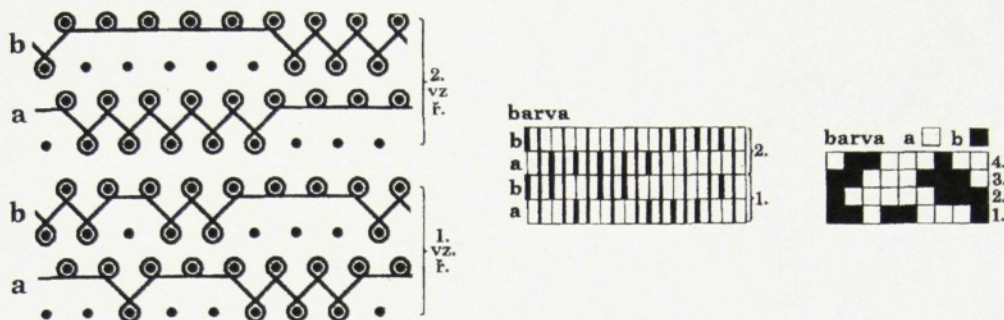
Jedná se o vazbu, která se používá k *barevnému vzorování pleteniny*. Každý vzorový řádek se skládá z několika dílčích řádků. Jejich počet je závislý na počtu barev v řádku. Dílčí řádek se skládá z jednolícních a oboulícních úseků. S ostatními dílčími řádky pak vytvoří plný oboulícní řádek.

Pokud tedy máme například tříbarevnou pleteninu, na vytvoření jednoho vzorového řádku na líci se podílí tři řádky rubní. To se projeví protažením lícních oček (o 20- 30%), a tedy i možným *prosvítáním rubní strany*. Přimíšení barvy rubu nám opticky zabarví pleteninu.

Tento fakt se mi jevil jako dosti negativní a proto jsem při volbě barevnosti nepoužila barvy příliš kontrastní, ale naopak odstínově si blízké z hnědavé podzimní škály. Nemohly se však spojit barvy tónově si podobné, protože pak by náležitě nevynikl navržený vzor.

Větší počet rubních oček oproti očkům lícním vede ke zvýšené spotřebě materiálu a ke stáčení pleteniny.

Příklad dvoubarevné pleteniny:



obr. 3 [8]

Z upleteného vzorku jsem zjistila tyto hustoty:

$$H_f = 24 \text{ řádků} / 10 \text{ cm}$$

$$H_{sl} = 34 \text{ sloupků} / 10 \text{ cm}$$

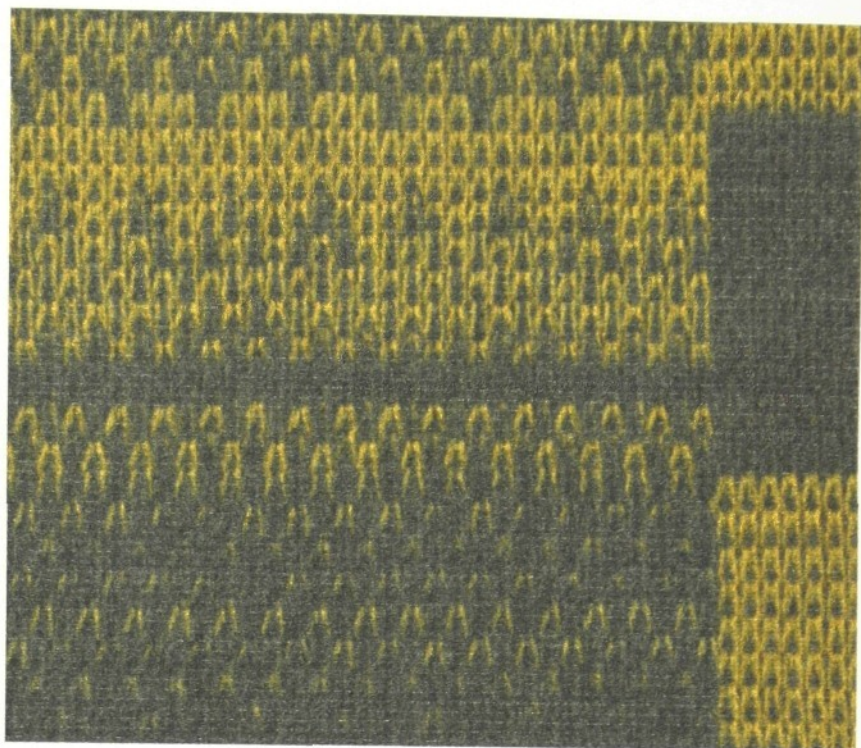
$$H_{\text{cel}} = H_{\text{ř}} \times H_{\text{sl}} = 816 \text{ oček} / 10 \text{ cm}^2$$

Z prvních dvou hustot jsem dále vycházela při převádění požadovaných rozměrů oděvních dílů na očka (viz. kapitola 4.1.1.).

Z vážení a měření výsledného oděvu jsem vypočítala tuto plošnou
motnost:

$$m = 470 \text{ g/m}^2$$

Z tohoto výsledku lze dále spočítat spotřebu a cenu materiálu pro jednotlivé oděvy (viz. kapitola 5.2.).

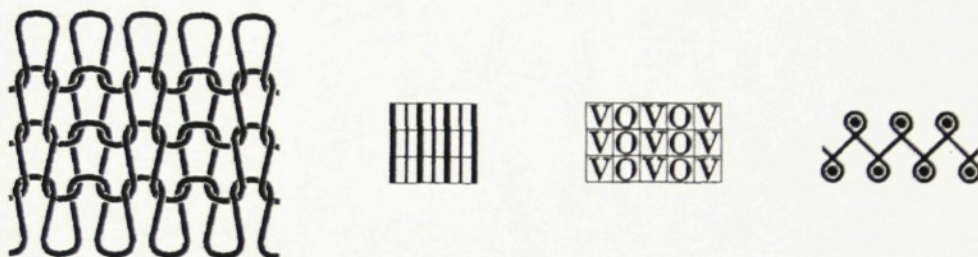


obr. 4 - lícní a rubní strana pleteniny

1.3.2. Zátážná oboulícní hladká vazba

Pleteninu v této vazbě jsem použila na lemovací proužky oděvu.

Zde se pravidelně střídá jeden sloupek lícní a jeden rubní. V reálné pletenině dojde však k částečnému překrytí lícních a rubních sloupků. Toto zprohýbání řádků má pak za následek růst příčné tažnosti a zvětšení tloušťky pleteniny.



obr. 5 – hladká ZO pletenina [8]

Z upleteného vzorku jsem zjistila tyto hustoty:

$$H_{\text{ř}} = 46 \text{ řádků} / 10 \text{ cm}$$

$$H_{\text{sl}} = 30 \text{ sloupků} / 10 \text{ cm}$$

$$H_{\text{cel}} = H_{\text{ř}} \times H_{\text{sl}} = 1380 \text{ oček} / 10 \text{ cm}^2$$

Vzorek pleteniny:



obr. 6

2. INSPIRAČNÍ ZDROJE

Při hledání vhodného tvaru oděvu je nutné přihlídnout k technologii vzniku textilie, ke vzoru, jeho barevnosti i k materiálu. Všechny tyto parametry musí být v souladu.

Použitá textilní technologie upraví navržený vzor, proto bychom při tvorbě dezénu neměli opomíjet zhodnocení jejích kladů a záporů. Barva má na vzhled textilie také velký vliv. Může objem vzoru zhutnit či odlehčit, tím se opticky změní i tvar. Vhodně zvoleným měřítkem dezénu lze lidskou postavu opticky zvětšit nebo zmenšit, zeštíhlit nebo rozšířit.

„...Žádný výtvarný projev se neobejde bez prostoru. Jednotlivé formy, tvary a plochy na textilním dezénu nejsou za sebou zasunuty, ale spíš do sebe vzájemně vsunuty. Silueta jedné plochy (její obrys) je zároveň obrysem plochy sousední. Plochy textilního dezénu se do sebe vzájemně dvojdimenzionálně zakusují a pohlcují plochu textilie beze zbytku. ...” [9]

2.1. Inspirace pro vytvoření vzoru

2.1.1. Technologická omezení

„...Textilie, jejichž struktury vznikaly z přirozené skladebnosti řemesla nebo průmyslové výroby, tedy z textilních vazeb, nepodlehly tolik módnosti. ...” [9]

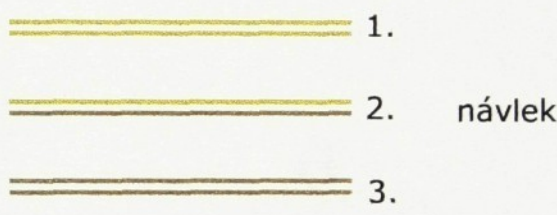
Protože jsem se rozhodla použít *zátažnou oboulícní podkládanou vazbu s hladkým rubem* (blíže popsanou v kapitole 1.3.1.), jsem částečně omezena jejími vlastnostmi.

Například u tříbarevné pleteniny má protažení lícních oček o 20 – 30 % za následek také *deformaci vzoru*. To lze pouze částečně upravit v návrhu. Nechtěla jsem vytvářet nedokonalé, deformované tvary jako nápodobu

tvarů navržených, ale snažila jsem se o neurčité, opticky „klamoucí“ plochy.

Dalším negativním parametrem této vazby je *prosvítání barvy rubní strany* na lící. Tato skutečnost poněkud mění celou barevnost pleteniny. Já jsem tedy využila této vlastnosti ve svůj prospěch a vytvářela jsem na oděvním díle tónové přechody.

Pro stroj *Brother CK – 35* je dán dvojitý návlek (viz. kapitola 1.1.). V každém vzoru jsem chtěla použít pouze dvě barvy. Aby se tyto odstíny k sobě ještě přiblížily (a já dosáhla plynulejšího přechodu), použila jsem tento návlek:



obr. 7

Pletací stroj *Brother CK – 35* nemá krycí oříšek, dochází tedy k *nahodilému krytí*. Proto se při pletení návlekiem číslo 2 náhodně dostává do více viditelné části pleteniny jedna či druhá barva a zároveň vzniká třetí odstín. Tímto způsobem se zapojí při vzorování i náhoda, což jsem přivítala. Vnese do vzoru jistou nepravidelnost a určitý neklid.

Pro vytvoření přechodů jsem zvolila vertikální a horizontální pruhy těchto stříd:

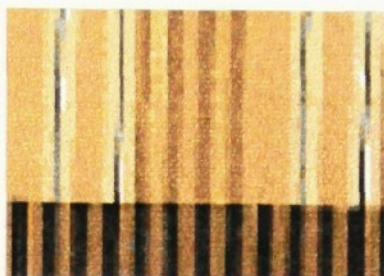


obr. 8

Rozhraním pruhů není přímka, ale křivka. Tím se stává, že přechody jsou ještě pozvolnější (viz. obr. 23).

2.1.2. Bauhaus

Pouhé jemné přechody na mne působily mdle, proto jsem přemýšlela nad tím, jak vzhled pleteniny „probudit“. Na internetu jsem narazila na tento obrázek:



obr. 9 [19]

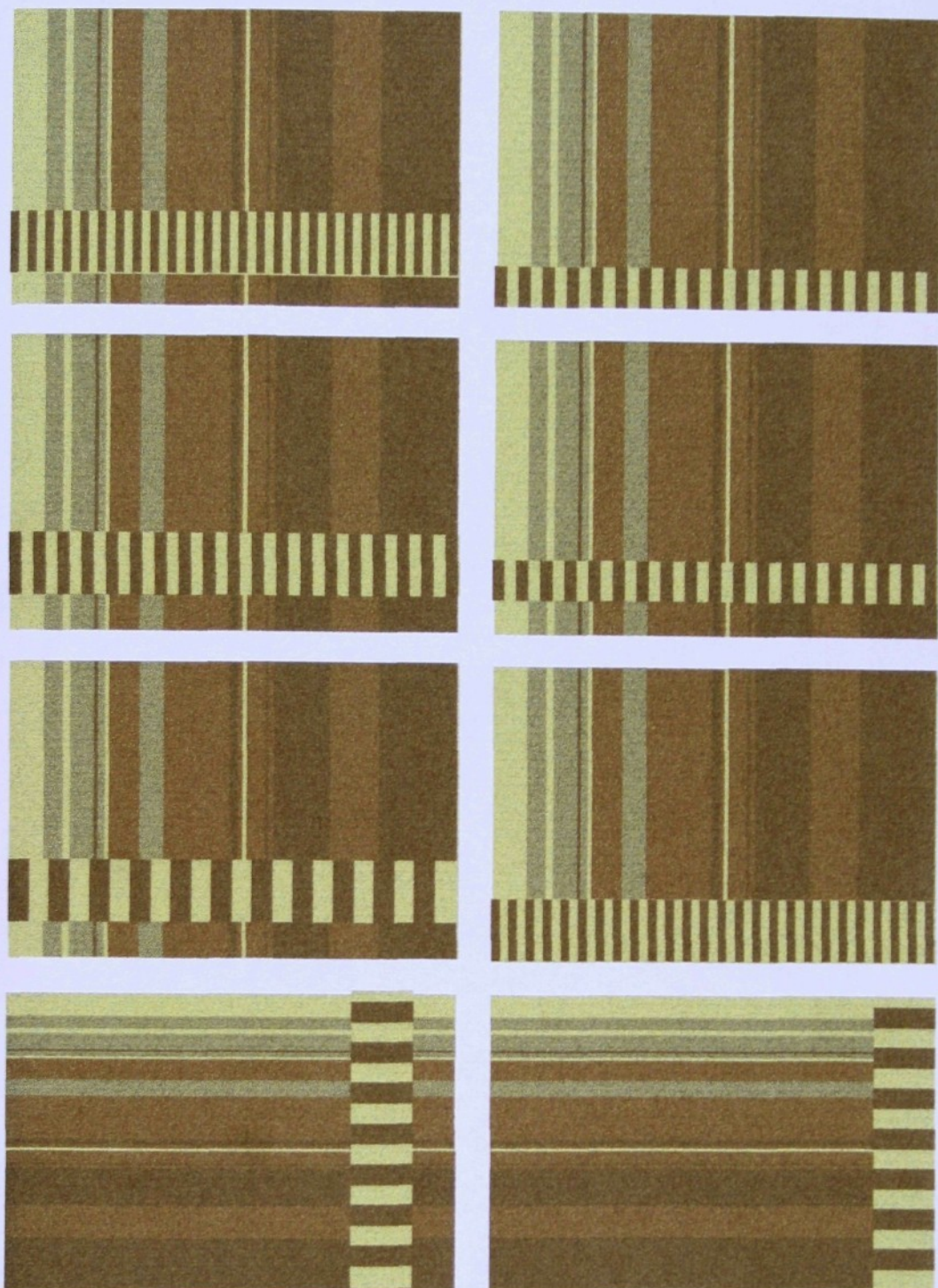
A bylo rozhodnuto: použiji ostře „sekané“ pruhy konstantních rozměrů. Pro úplnost dodávám, že textilní vzor, který mne tak zaujal, vychází z Bauhausu.

„Bauhaus byl založen jako vysoká škola výtvarného umění roku 1919 architektem Walterem Gropiem ve Výmaru. O šest let později byl přemístěn do Dessau, r. 1933 musel být rozpuštěn. Za spolupráce významných abstraktních umělců byl Bauhaus institucí, která chtěla dát všemu, co je utváření schopné, od architektury až k průmyslově vyráběným spotřebním předmětům, funkčně estetický charakter. „Stavba budoucnosti“ (Gropius) měla nedílně spojit architekturu, sochařství, malířství. Jako učitelé byli na Bauhausu činní vedle Gropia Lyonel Feininger, Johannes Itten, Gerhard Marks, Georg Muche, Paul Klee, Oskar Schlemmer, Vasilij Kandinskij, Mies van der Rohe a mnozí jiní.“ [7]

Další ukázky textilních vzorů Bauhausu z internetu:



obr. 10 [19]



obr. 11 – hledání kompozičního řešení

2.1.3. Inspirace přírodou

„... Příroda své květy, lesy, oranice, kameny, trávy, západy slunce, jahody, vřesy, třešně, sněhy, oblohu nebarví, neobarvuje ani nepřebarvuje. Ale také je „neladí“ k sobě. Nepotřebuje to, protože její barvy ji identifikují a jsou od jejího stvoření její součástí. ...“ [9]

K vytvoření vzoru mne dále inspirovala podzimní příroda, její barevnost, atmosféra...

Seskupení stromů v lese ve mně vyvolalo myšlenku „boje pruhů o plochu pleteniny“. Vždyť pruhy můžeme vidět na každém kroku. Například pole zorané po sklizni je plné pravidelných brázd. Jeden pruh je jako druhý...

A co teprve barvy! I podzimní listí má svůj příběh. Jako by se už předem odevzdávalo svému osudu. Jako by už dávno tušilo, že v mrazu neuplatní svou ostrou a jasnou zeleň, a proto se nás snaží zaujmout dříve než přijde zima všemi možnými barvami, jejich odstíny a přechody. A to se mu tedy daří. Mezi padajícím listím jsem se inspirovala při výběru barev, a právě oděv stromů mne přivedl na myšlenku vytvořit jemné tónové přechody. Vždyť podíváme-li se zblízka na list, který jsme zvedli ze země při své podzimní procházce, jistě nás potěší pohled na tuto pestrobarevnou paletu.

Vše, co se mi nepodařilo popsat slovy, za mne určitě lépe vyjádří fotografie (viz. příloha).

2.1.4. Inspirace poezií

Co jiného by mělo doplňovat podzimní náladu než posezení nad knihou poezie. Mne oslovily básně Jana Skácela, Víta Janoty, Paula Verlaina,

Charlese Baudelaira a Jacquesa Préverta. Každý z nich vnímá podzimní atmosféru jinak.

Nemusím snad nic dodávat, stačí si přečíst vyznání, která učinili básníci podzimu (viz. příloha).

2.1.5. Barvy a jejich působení

Každý výtvarník ve své tvorbě využívá působení barev na člověka, někdy záměrně, jindy naprosto bezděčně. Vhodnou kombinací odstínů lze vyjádřit například napětí nebo klid. Proto i já jsem se začala zajímat, zda barvy mnou intuitivně zvolené, odpovídají mému záměru a vrhla jsem se do studia psychologie barev.

Účinky barev na člověka můžeme sledovat hlavně v psychologické rovině. Neustále se setkáváme s barvami, a to v různých situacích, v různém citovém rozpoložení a při prožívání zážitků (příjemných i otřesných). A právě v těchto okamžicích se vytváří vztah k té či oné barvě. Proto mohou být asociace spojené s určitou barvou velmi rozmanité. Například bílá barva může vyvolat představu sněhu, peří, bílých zdí vesnických chalup, ale i bílých nemocničních lůžek a obvazů.

Barvám je připisována i jistá symbolika. Zelená je pro nás barva naděje, bílá barvou nevinnosti a čistoty, černá značí smutek ...

Tímto úvodem jsem chtěla naznačit, jak složitým způsobem může vzniknout naše preference nebo naopak averze k jisté barvě.

Z teorie J. W. Goetha vychází pak tyto charakteristiky (uvádím pouze ty barvy, které jsou alespoň částečně *obsaženy v odstínech mé kolekce*):

Žlutá

- působí přitažlivě, povzbudivě, živě, vesele, dráždivě až „lehkomyšlně“

- asociuje slunce, zlato, pampelišky, jaro, mládí
- symbolizuje slunce, vědění, moudrost a osvícenost

Červená

- působí vzrušivě, povzbudivě až naléhavě
- asociuje oheň, žár, krev, vnitřní teplo a zralost plodů
- symbolizuje život, vášnivou lásku, intenzivní životní pocit, moc, pýchu, hněv a bohatství

Zelená

- působí uklidňujícím dojmem, svěže a přátelsky
- asociuje přírodní zeleň, travu a les
- symbolizuje naději, mír, mládí a klid

Oranžová

- působí jasně, vesele, ohnivě
- asociuje slunce oheň, červánky, zlato a zralé plody
- symbolizuje bohatství, radost, slavnostní lesk

Bílá

- představuje jasnost i chlad
- asociuje sníh, zimu, čistotu
- symbolizuje nevinnost, čistotu, hygienu, věčnost a též smutek, tesknotu

Hnědá (charakteristika záleží na zatónování barvy)

- „Mají ji rádi lidé upřednostňující vlastní pohodlí, ale i lidé unavení a vyčerpaní, toužící po odpočinku. Odmítají ji ti, kdo poklidným životem v teplíčku pohrdají, či chtějí být výjimeční. Vyrovnaný člověk má k hnědé často lhostejný postoj.“ [4]

Hlavní barvou této kolekce je středně hnědá (barva suché hlíny), která je kombinována buď s okrovým, béžovým nebo světle rezavým odstínem (viz. kapitola 1.1.). Z psychologie barev vyplívá, že by barevnost modelů měla uklidňovat. A to bylo mým záměrem.

2.2. Inspirace při tvarování oděvu

2.2.1. Struktura pleteniny

Vzhledem k navrženému vzoru, hustotě pleteniny a použitému stroji nepovažuji za vhodné upletené oděvní díly tvarovat ani stříhat.

Pokud bych se totiž rozhodla pro tvarování ujímáním nebo přidáváním, musela bych saně obsluhovat manuálně, a to je časově náročnější v porovnání s faktem, že pletací stroj *Brother CK – 35* zajišťuje pohyb saní sám.

Stříhání pleteniny menší hustoty má pak za následek vyšší paratelnost. Proto jsem ponechala všechny části oděvu v nezměněném tvaru a upravila pouze jejich rozměry. Z takto vzniklých obdélníků jsem složila kimona, pončo, zavínovací pruh a dvoudílné kimono.

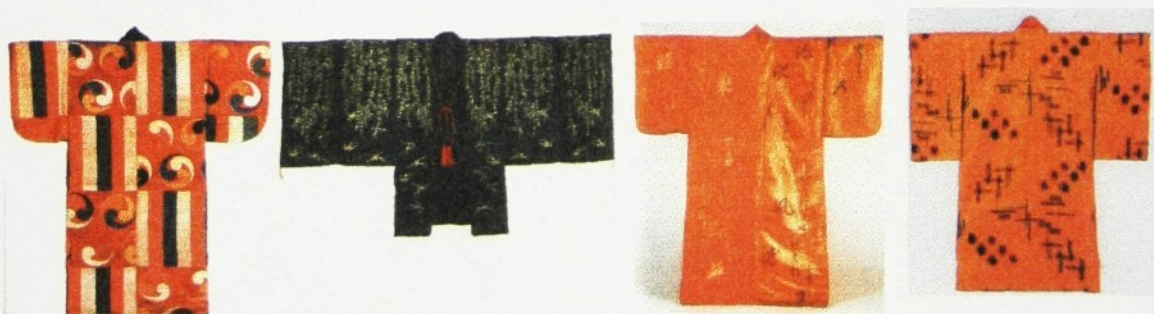
Myslím si, že k pruhům se jednoduchý tvar velmi hodí, a proto jsem se rozhodla ho použít.

2.2.2. Japonské kimono

Při charakteristice zde cituji slova paní Vlasty Winkelhöferové, která jsou velmi výstižná:

„Slovo kimono v japonštině znamená „oděv“, „šat“ a je to slovo poměrně nové. Začalo se používat až od 18. století, kdy postupně nahradilo starší výraz kosode. Elegantní půvab tradičního japonského oděvu nabyl během posledního sta let mezinárodního ohlasu, a tak slovo kimono dnes již zdomácnělo ve většině kulturních jazyků světa. Stalo se i

krejčovským pojmem: známe kimonový rukáv, kimonový střih, domácí kimono. Kimono se do své dnešní podoby vyvíjelo dlouhá staletí, nicméně jeho základní jednoduchý střih – rovně střižené tělo a rovně střižené obdélníkové rukávy – se po celou dobu v zásadě neměnil. Krása tohoto úpravného a slušivého šatu s rozměrnými rukávy tedy nespočívala v individuálně voleném střihu, ale především v kvalitě a druhu látky, v originalitě a pracnosti dezénu, v barevném ladění i v bohatosti a počtu vrstev oblékaných současně. Kimono, zdánlivě neměnné, ale přece vždy jiné, má historii stejně pestrou a bohatou, jako jsou nepřehledně bohaté vzory, barevné kompozice i způsoby zdobení, uplatněné na tkaninách, z nichž se v průběhu staletí šilo. Být vhodně, módně oblečen a dokonale upraven bylo pro Japonce odedávna záležitostí nejen estetickou (náležité oblečení je projevem ohleduplnosti k okolí), sociální (oděv vyjadřuje postavení osoby ve společenské hierarchii), ale i otázkou sebeúcty. Podle japonského myšlení na svůj zevnějšek nedbá jen ten člověk, který si neváží sám sebe. A to jej snižuje v očích druhých. Proto hrálo v Japonsku tak důležitou roli formální oblečení, jež bylo v minulosti pro jednotlivé třídy a vrstvy obyvatelstva dokonce stanoveno podrobnými předpisy. Japonci vždy věnovali – a dodnes věnují – svému zevnějšku a vystupování mimořádnou péči a pozornost, a tak jsou dějiny japonského odívání věrným zrcadlem japonské společnosti, jejího životního stylu a filosofie i estetického cítění v jednotlivých historických epochách.“ [18]



obr. 12 - ukázky japonských kimon z různých časových období [18]

2.2.3. Oděv starověkého Řecka

V této kapitole se nejedná o úplný přehled oděvů z doby starověkého Řecka. Uvádím pouze ty prvky, které mne inspirovaly ve vlastní oděvní tvorbě.

Klasický volný kladený oděv byl zdokumentován v dílech řeckého výtvarného umění od 6. stol. př. Kr.. Ženské oblečení bylo oproti mužskému bohatší v množství a řasení látky a v jejím znatelném prodloužení. K použití se nabízelo mnoho způsobů aranžování oděvu, vplétání stužek do vlasů a zavazování sandálů. Bylo tedy možné dostatečně individualizovat svůj oděv v rámci základního kánonu, jehož hlavními prvky se stal chitón, peplos a plášť.

Pláště tvořené z obdélníkového kusu látky byly *nešité, kladené*. Jejich typy se lišily pouze rozměry a způsobem aranžování. Často se používal himaton (také nazývaný tribon), který nosili muži i ženy. Měřil zhruba 2x3m a kladl se při nejobvyklejší úpravě napříč kolem těla, do podpaží na jedné straně, přes rameno na druhé. Lze v něm tedy vidět jednoduššího předchůdce římské tógy. Ženy se do něj halily celé, ukřývaly v něm i ruce a z jeho cípu si vytvářely kapuci.



obr. 13 – schéma oblékání mužského himatia [10]



obr. 14 – schéma oblékání ženského himatia s cípem přetaženým přes hlavu [10]

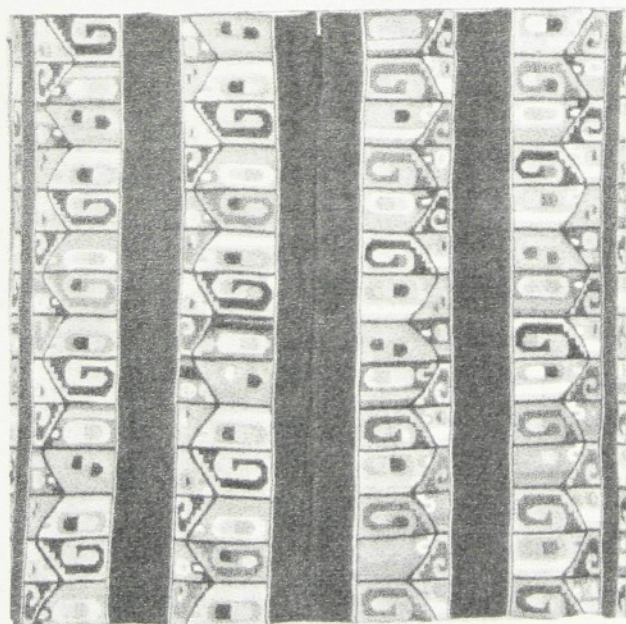
2.2.4. Oděv staré Ameriky



V následujících kapitolách nejsou popsány všechny kultury staré Ameriky, zmiňuji se pouze o těch, kde se košilový šat *pončo* nosil a zároveň se také tento oděv dochoval.

Umění předkolumbovské Ameriky zanechalo nejvýznamnější pozůstatky v oblastech, kde pradávne civilizace dosáhly nejvyšší úrovně, jmenovitě v Mexiku, střední Americe a Peru. Díky suchému podnebí peruánského pobřeží se tkaniny zachovaly.

obr. 15 – tiahuanacký plašť [13]



obr. 16 (vlevo) – košile typu pončo se svislými gobelínovými pruhy, tiahuanacký styl [3]

obr. 17 (vpravo) – košile střihu pončo, gobelínová technika, kultura Inků [3]

2.2.4.1. Tiahaunaco (asi 100 př. Kr. – 800 n.l.)

Výroba tkanin v tiahuanackém městském středisku kvetla. Používala se gobelínová technika, uzlová batika, drhání i sešívání barevných ústřížků. Tiahuanackým motivem rozumíme například „dělené oči“ provedené v různých barvách. Vyskytují se na košilích typu pončo, kde se objevují na *širokých svislých pruzích*, které jsou v různém počtu souměrně rozloženy podél střední čáry. Existuje teorie, že šlo o úřednickou uniformu na niž se hodnost vyznačovala počtem a šířkou ornamentálních pruhů. Tyto vzory byly provedeny v různých odstínech žluté, oranžové a světle hnědé, s omezeným použitím modré, zelené, červené a růžové.

2.2.4.2. Inkové (asi 1100 – 1500 n.l.)

Typické incké košile stříhu pončo mívaly u krku klín ve tvaru V, který býval zpracován zcela jinak než zbylá část oděvu. Hlavní díl byl například tvořen z kostkovaného vzorku se čtverci hladkými nebo zdobenými geometrickými obrazci, anebo z opakujícího se vzorku podobného řadám z peří. Klín však býval buď lemován malými čtverečky a pokryt drobnými ornamenty nebo byl ponechán hladký. Poté, když říši zabrali Španělé, se mezi ozdobnými motivy objevily evropské listové ornamenty.

2.3. Trendy podzim/zima 2001/2002

Trendy pro nadcházející sezónu pro mne nebyly hlavním inspiračním činitelem, pouze jsem k nim přihlédla.

Z TextilŽurnálu číslo 3/2001 jsem vybrala pouze ty informace, které blíže souvisí s mou kolekcí:

„TRENDOVÉ FÓRUM **DÁMSKÁ MÓDA** **PODZIM/ZIMA 2001/02**

Barevnost:

Nástupem nových barevných kombinací se ukončuje nadvláda nebarev a monochromních minulých sezón. Symbióza nejrůznějších barev a efektů světlých/tmavých je základem všech nových barevných koncepcí. Aby však přesto zůstaly srozumitelné a komerčně přijatelné, objevuje se jedna barva ve více variantách, nebo se pojímá jako základ, ke kterému se přiřazují další barvy. Znamená to mimo jiné, že každá barva může být interpretována velice rozdílně. Jedna barva může být zároveň jak přirozená, tak umělá, měkká nebo ostře konturovaná, femininní nebo maskulinní. Nové pojetí barevnosti není jednoznačné, ale má daleko širší význam, ve kterém se barvy ve smyslu své funkce vzájemně doplňují a posilují. Tímto způsobem se ožívují jak jednotlivé barvy, tak i jednotlivé řady. Barvy vícerozměrně expandují a dobývají nové prostory.

Oděvní trendy:

Bohémský styl – Vysoce dekorativní téma založené na protikladech. Mísí se klasické a lehce sportovní prvky s originálním stylem 40. let a punkovými 80. lety. Promyšlený a citlivý přístup při tvorbě oděvních skladeb je předpokladem požadovaného efektu. Upřednostňují se tmavé, nepřiliš výrazné odstíny vycházející z barevnosti lesních plodů –

modrá, fialová, hnědá a doplňují se pudrovými a ledovými pastely. Dekoratívnost je zřetelná především v dezénech, v rozmanitosti ornamentálních a grafických motivů a jejich multikolorní barevnosti. Oděvní materiály jsou hladké i rustikální. ... Linie plášťů a kabátků jsou lehce uvolněné, rovné nebo lichoběžníkové s prvky ovíjení. Délky se pohybují okolo kolen a do poloviny lýtek. ... Efektním doplňkem jsou velké plédy a štolý.

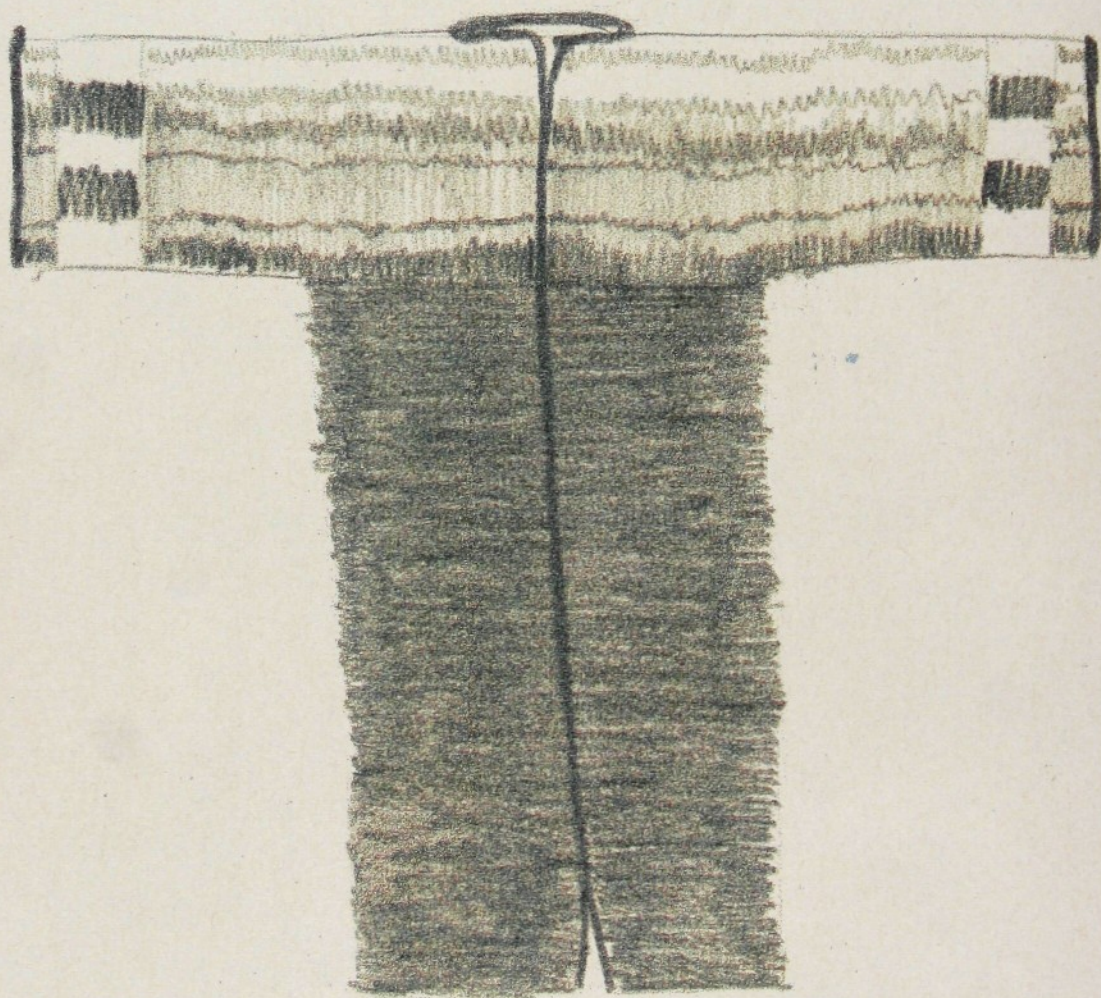
Business-look - ...

Sportovní elegance – Přestože stěžejním trendem sezóny je preference ženskosti, pěstěný, sportovně elegantní styl má stále silný náboj. Barevnost se inspičuje přírodními odstíny dřevin, listí a kamení. Prosvětlují ji akcenty žlutých a modrých tónů. Silueta je redukováná, tvary prosté s převahou rovných střihů. Typy – pláště a kabátky kimono, zavínovací, s kožešinovým podšitím, lichoběžníkové typy s kapucí, mladistvé cyklistické kabátky a bluzony, rovné vesty a tuniky. ...

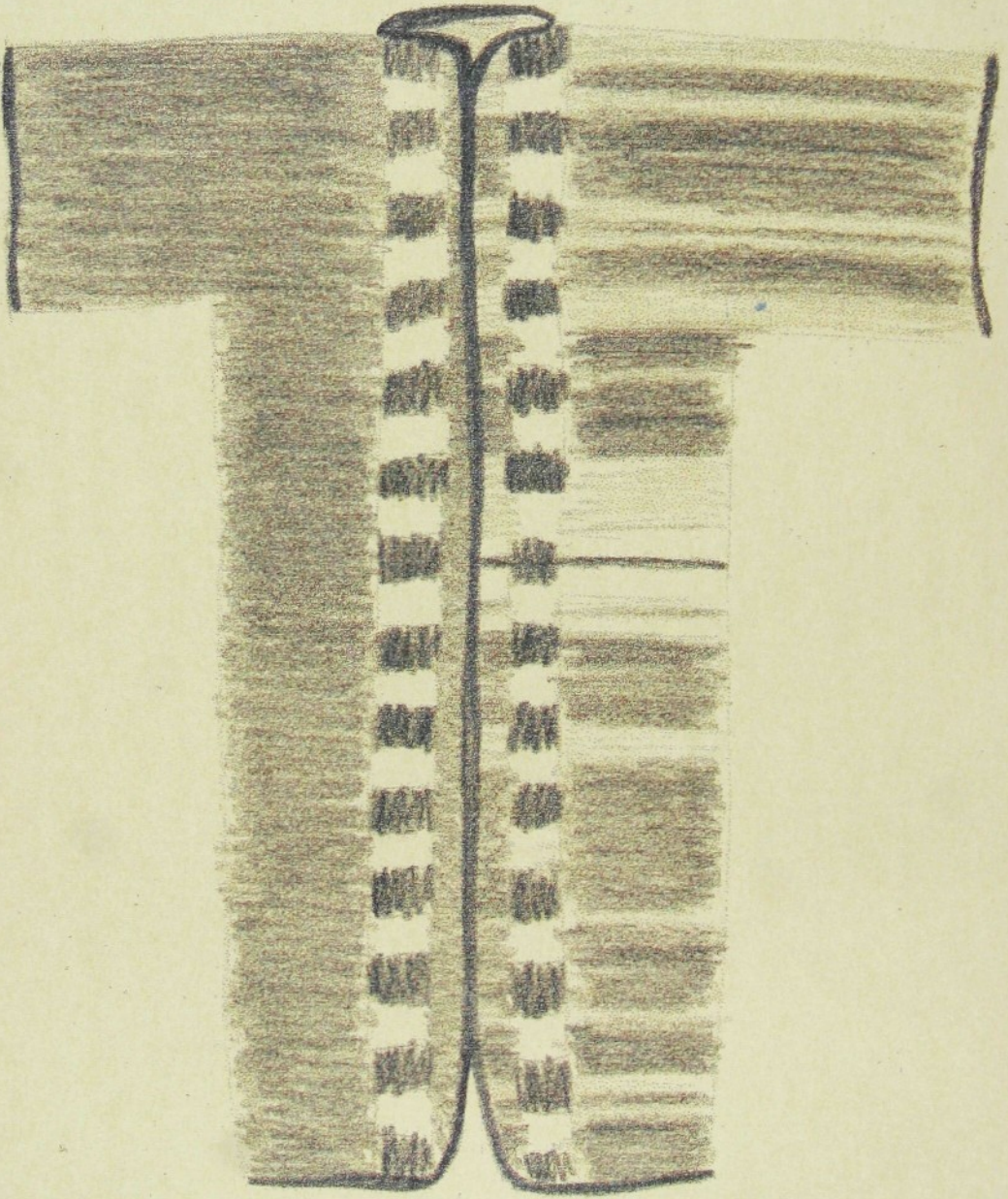
Půvab luxusu - ..." [12]

3. NÁVRHY ODĚVŮ

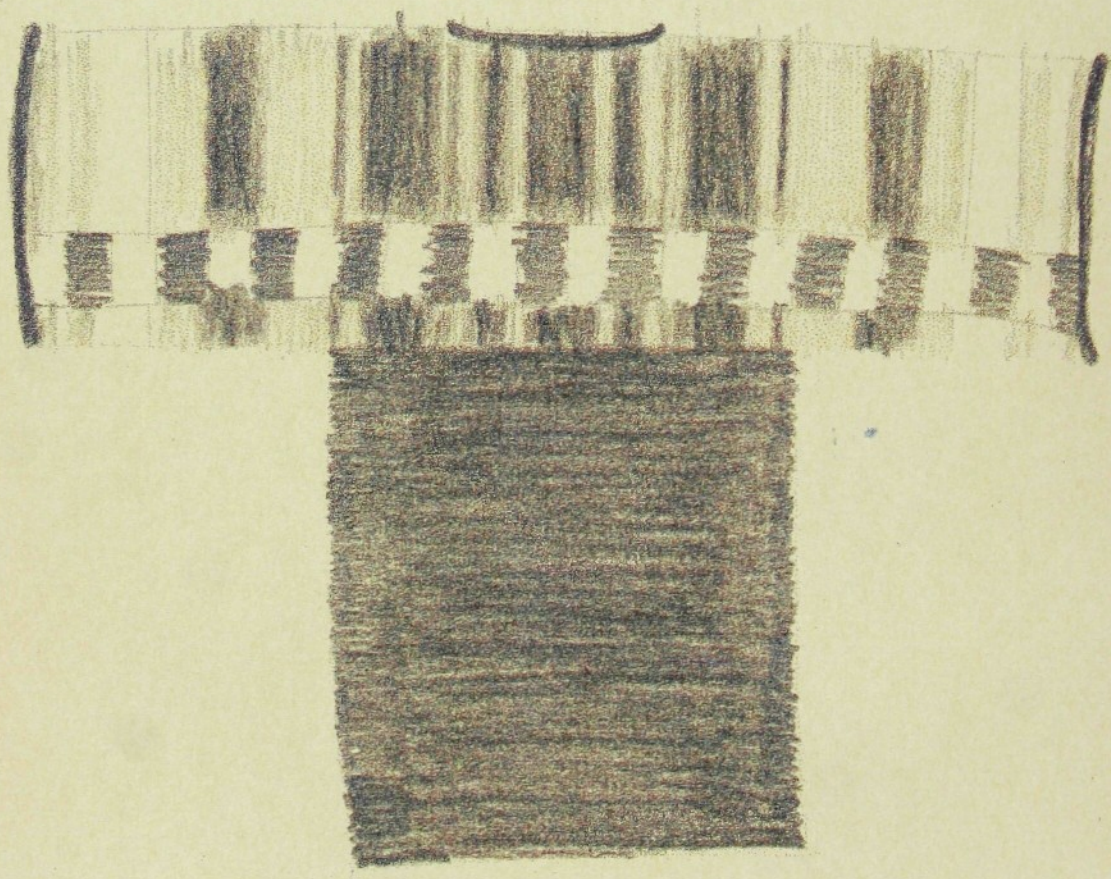
Kolekce je navržena hlavně pro volný čas. Chtěla jsem vytvořit oděv, který si můžeme obléci třeba když jdeme na podzimní procházku. Když se stane, že jsme unaveni, potřebujeme si odpočinout a nabrat energii, vydáme se třeba do lesa. A právě oděvy z mé kolekce pomáhají ztišit se, a stát se součástí lesa, kde naše existence nijak nekřičí a nevyčnívá. I barevnost svršků jako by šeptala: „...tady je mé místo, patřím sem, pro tohle jsem byla stvořena...“ Na podzim bývá chladněji, proto jsem použila teplé odstíny barev, které nás „zahřejí“.



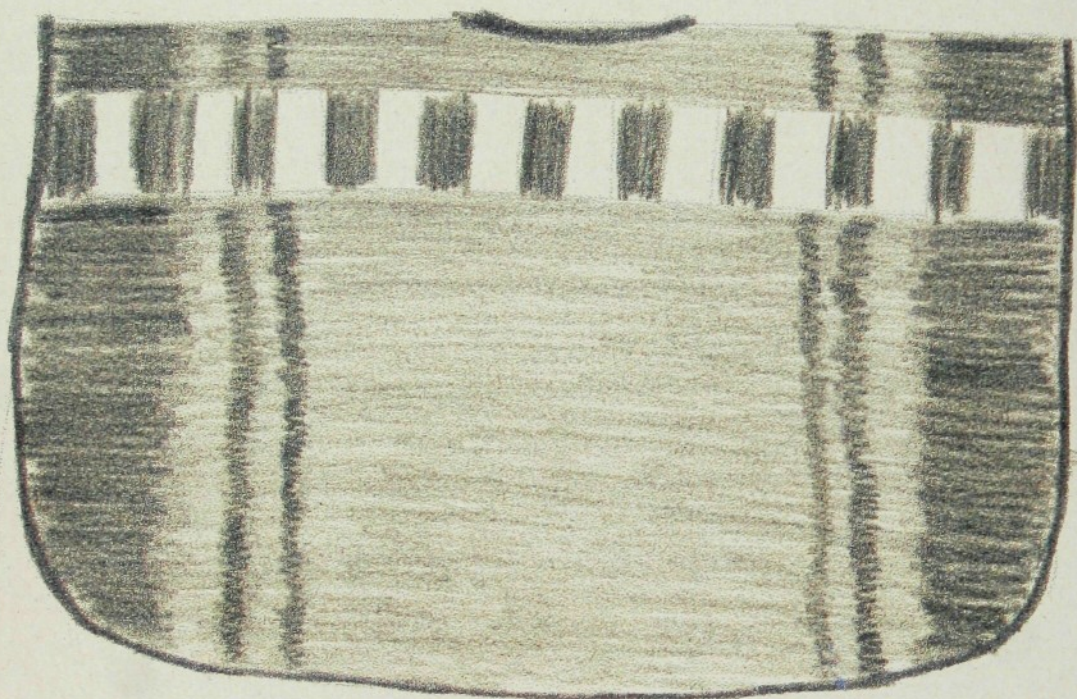
obr. 18 – model 1



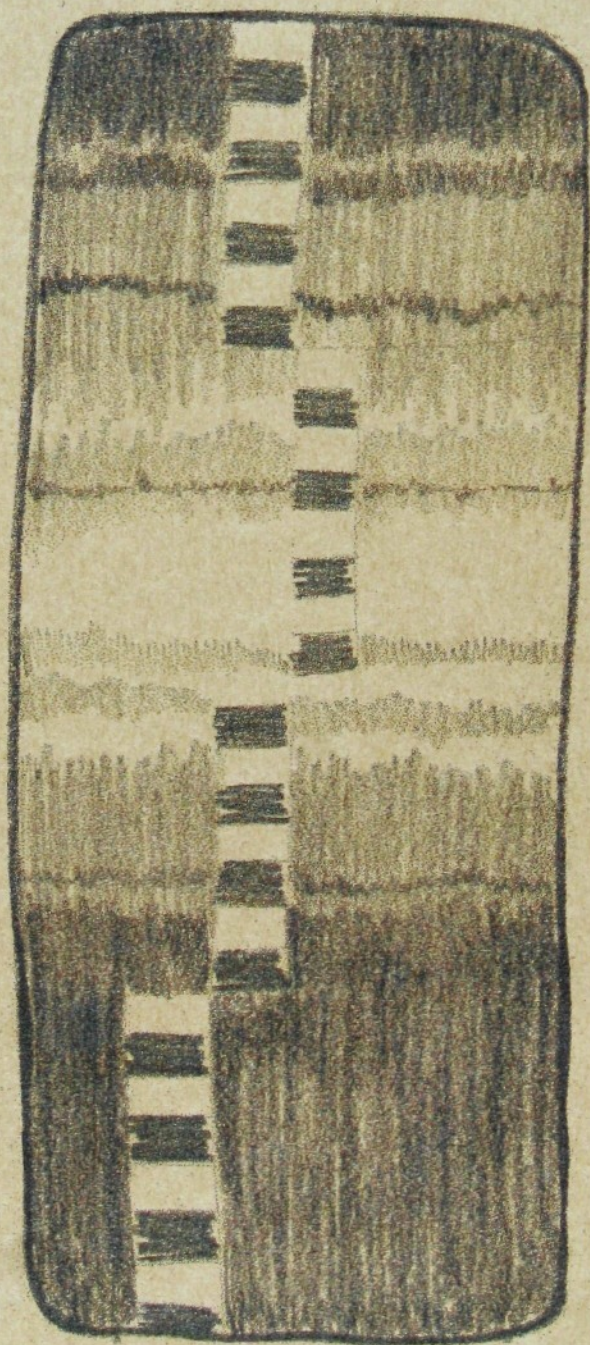
obr. 19 - model 2



obr. 20 – model 3



obr. 21 - model 4



obr. 22 – model 5

4. REALIZACE

4.1. Vytvoření pleteniny

4.1.1. Přepočty dílů na očka

Nejprve bylo nutné přepočítat si požadované velikosti oděvních dílů na očka. K tomu mi posloužily již dříve zjištěné hustoty (kapitola 1.3.1.).

Př: oděvní díl 45 cm x 64 cm

$$\begin{array}{l} H_f \dots 24 \text{ řádků} \dots\dots\dots 10 \text{ cm} \\ \quad \underline{x \text{ řádků} \dots\dots\dots 64 \text{ cm}} \\ x = 153,6 \cong 154 \text{ řad} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} H_{sl} \dots 34 \text{ sloupků} \dots\dots\dots 10 \text{ cm} \\ \quad \underline{y \text{ sloupků} \dots\dots\dots 45 \text{ cm}} \\ y = 153 \text{ sloupků} \end{array}$$

Z výpočtů vyplývá, že tento díl budu plést na 153 jehlách a bude mít 154 řad.

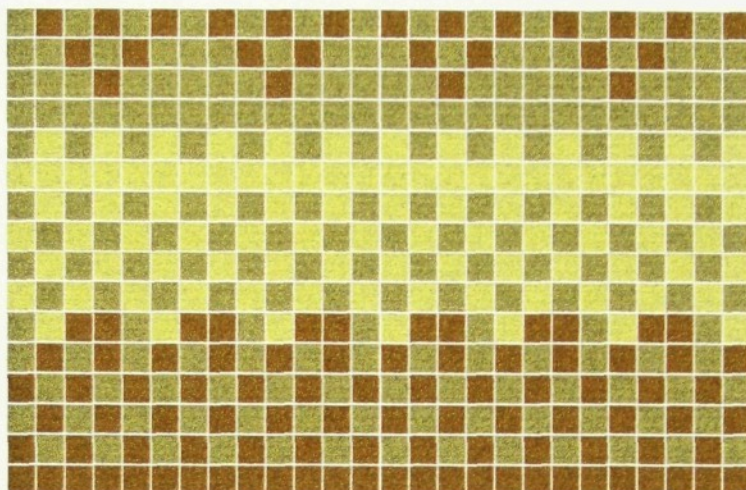
Stejně jsem postupovala u ostatních oděvních dílů.

4.1.2. Převod vzoru do rastru programu a vlastní pletení

Navržený vzor jsem barevně přenesla na rastrový papír. Každý čtvereček zastupuje jedno očko.

Z rastru jsem pak zapsala vzor pomocí klávesnice do navrhovací programu *PDD* – 35 opět do čtvercové sítě, naprogramovala jsem blok a vše uložila na přenosnou disketovou jednotku (cartridge). Tu jsem založila do pletacího stroje, nechala načíst data do paměti a pletla.

Část navrženého vzoru, který jsem převedla do čtvercového rastru (jednotlivé barvy představují návleky stroje):



obr. 23

Žakárský vzor jsem pak v oděvu kombinovala s *jednobarevnou plochou*. Tu jsem pletla také jako zátažnou oboulícní pleteninu s hladkým rubem, ale s tím rozdílem, že na líci vzorovala pouze jedna barva.

4.1.3. Fixace

Po sejmutí ze stroje se stáčí okraje pleteniny vlivem většího počtu řádků rubních oproti lícním. Z tohoto důvodu je nutné pleteninu opatrně *propařit*. Tím se tvar zafixuje a textilie získá měkčí omak.

4.2. Vytvoření oděvu

4.2.1. Sestavení oděvů

Pro větší přesnost uvádím oděvní díly ve čtverečkové síti a s měřítkem, které nám může posloužit při přepočtů rozměrů. Měřítko je udáno v centimetrech. Převodní poměr je 1:15.

Vysvětlivky:

Ruk ... rukáv

PD ... přední díl

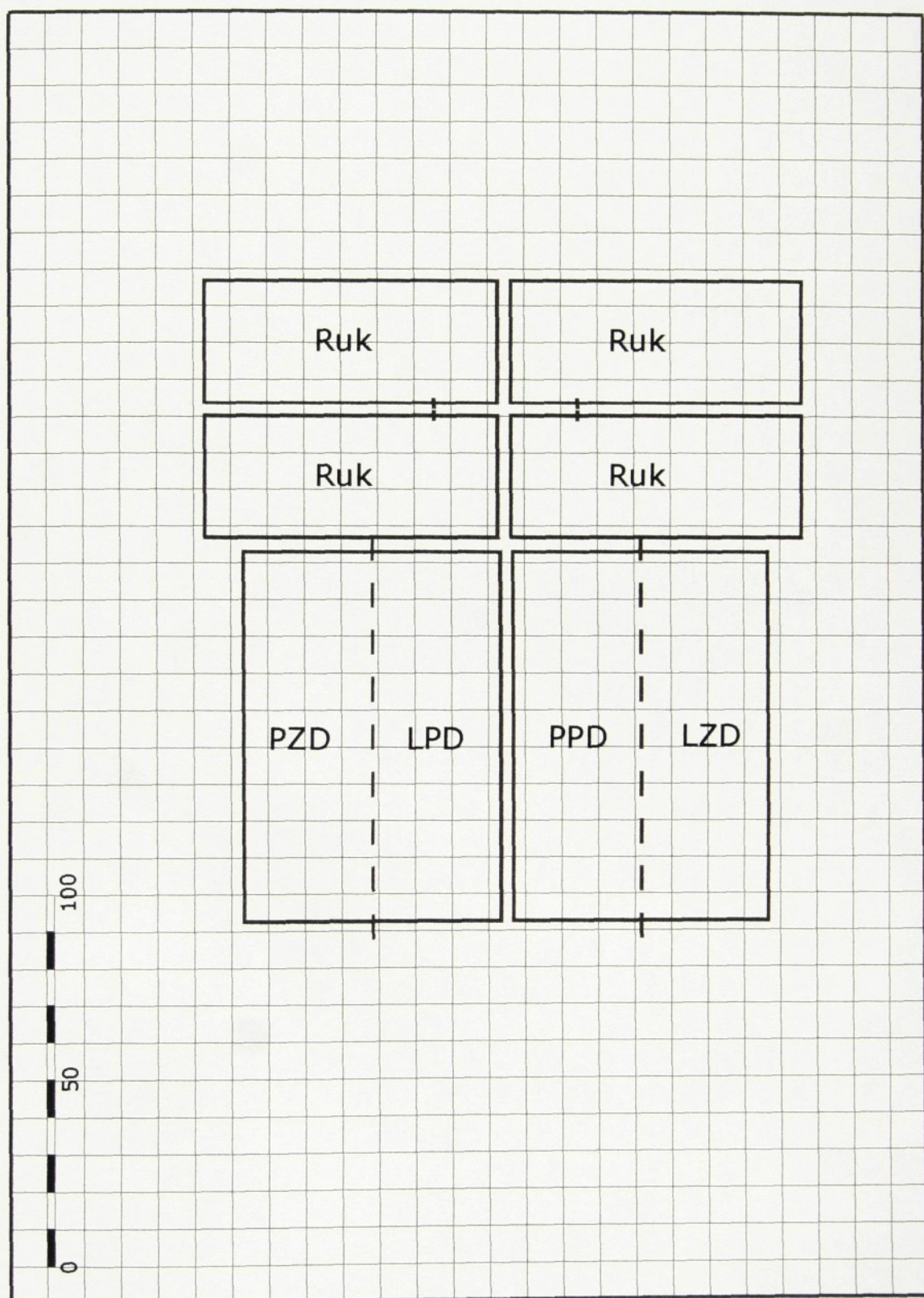
ZD ... zadní díl

PPD ... pravý přední díl

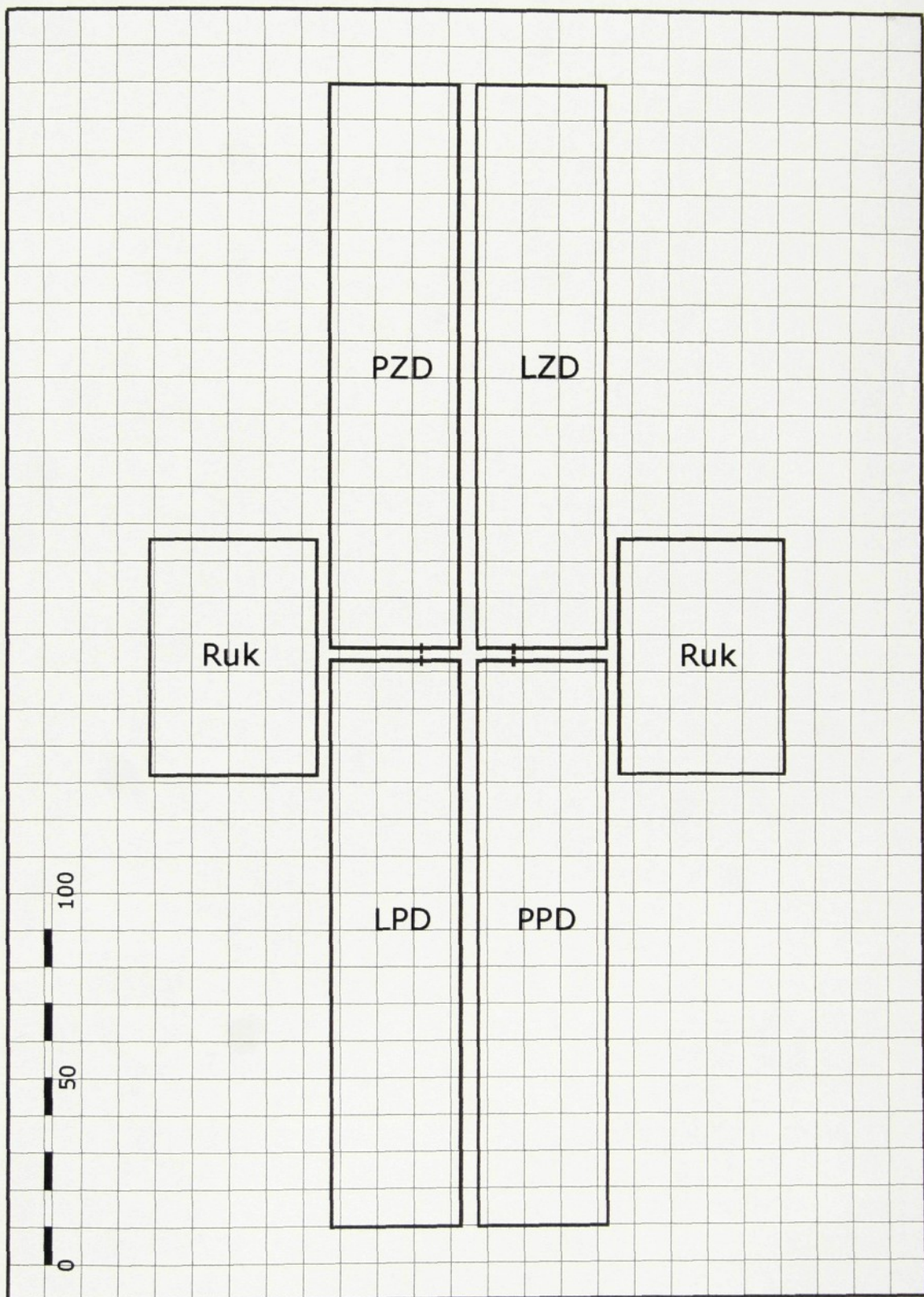
LPD ... levý přední díl

PZD ... pravý zadní díl

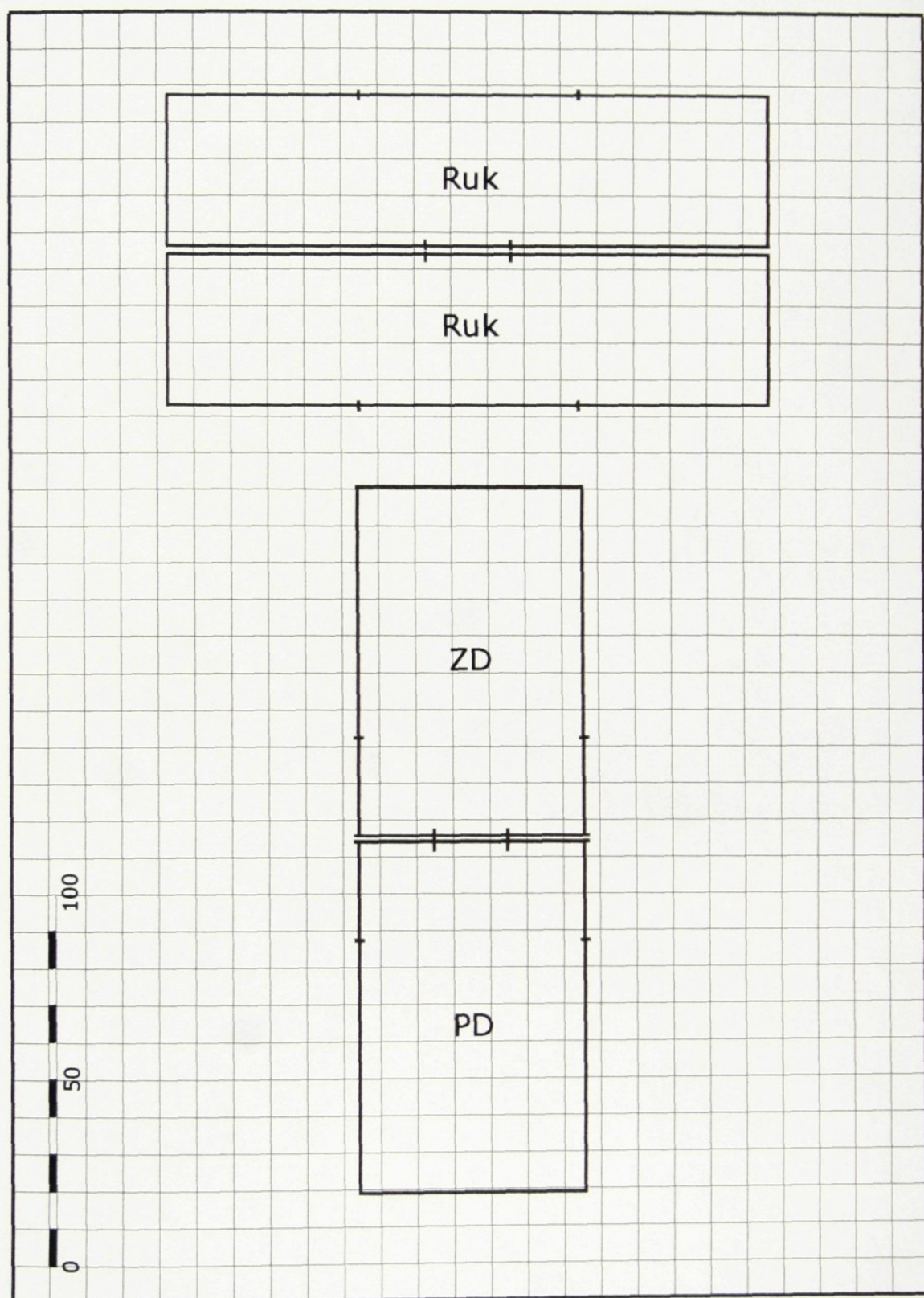
LZD ... levý zadní díl



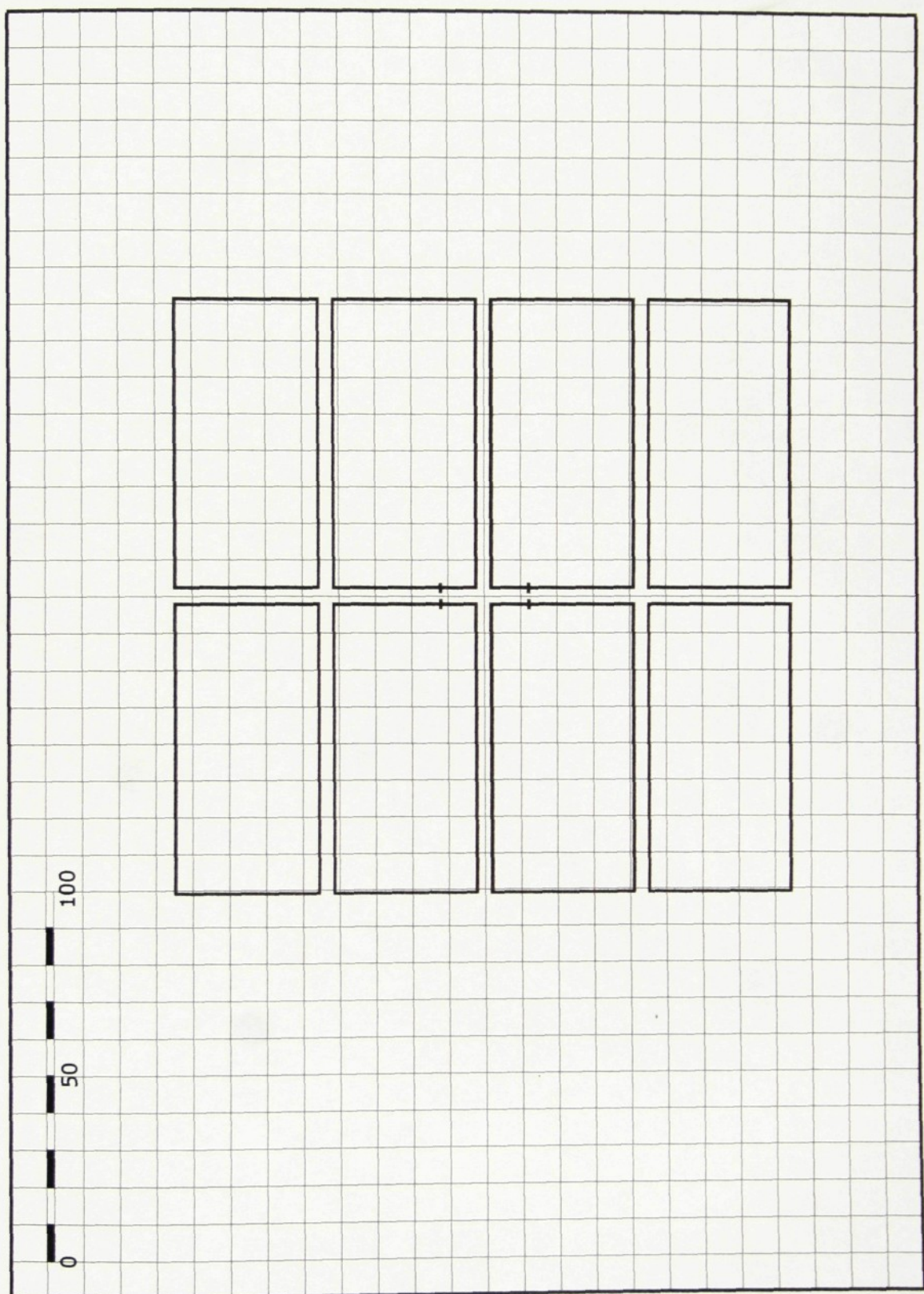
obr. 24 - sestavení modelu 1



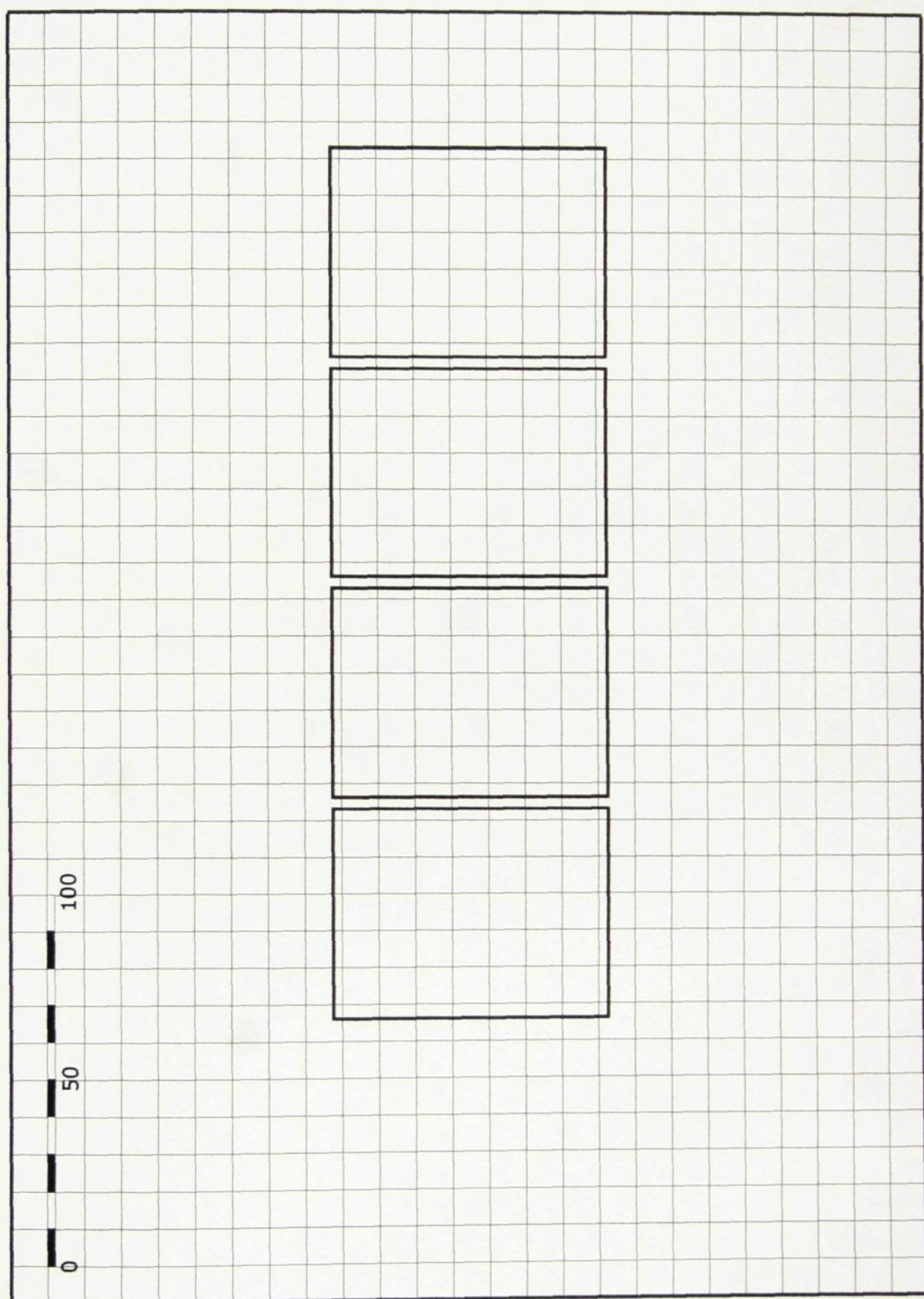
obr. 25 - sestavení modelu 2



obr. 26 - sestavení modelu 3



obr. 27 - sestavení modelu 4



obr. 28 - sestavení modelu 5

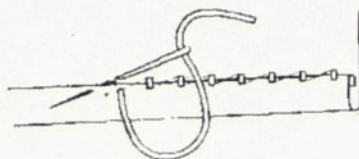
4.2.2. Spojení oděvních dílů

K sešití jsem použila *jednojhlový dvounitný stroj*. Všechny oděvní díly jsou spojeny *jednoduchým hřbetovým švem*.



obr. 29 – jednoduchý hřbetový šev

Vzhledem k hmotnosti pleteniny hrozí při nošení delších svrchníků jisté vytažení. Proto jsou všechny volné okraje oděvu zpevněny tak, že jsem všila na líc začišťovací proužek ze zátažné oboulící pleteniny. Ten je pak zahnutý do rubní strany a ručně připevněný *zapošívacím stehem*.



obr. 30 – zapošívací steh [6]

V ramenním švu jsem přidala tkanou stužku, která zabraňuje nadměrnému vytažení náramenice.

Ze všech možných druhů zapínání oděvu jsem zvolila právě *dotykové zapínání* na kovové háčky, které podle mého názoru nenarušují vzor a tvar oděvu.

4.2.3. Údržba



obr. 31 - symboly údržby

Symboly údržby značí toto:

- maximální teplota praní je 30°C, značně omezené mechanické působení, běžné máchání a odstřeďování, výrobek se nesmí ručně ždímat
- výrobek se nesmí chemicky čistit, skvrny se nesmějí odstraňovat organickými rozpouštědly
- výrobek se nesmí bělit prostředky uvolňujícími chlor
- výrobek se nesmí žehlit, napařování a zpracování parou jsou nepřipustné
- výrobek se suší rozložený na rovné ploše

5. CHARAKTERISTIKA ODĚVU

Zachumláme-li se do pleteniny, máme příjemné pocity. Na první pohled se mohou zdát tyto oděvy neforemné, ale poté, co si je člověk obleče, se ukáže, jak jsou příjemné, měkké a nikde neškrť. Praktická žena je jistě ráda za oděv nemačkový, nenáročný na oblékání a nenáročný na postavu.

Kolekce „*Podzimní variace na pletenině*“ má charakter pohodlného univerzálního oděvu pro ženu všech věkových skupin. Důraz je kladen na *univerzálnost použití* modelů, záleží na tom, k čemu si jej člověk obleče. Může tak vzniknout kombinace sportovní či elegantní...

Za velkou výhodu považuji nadčasovost těchto modelů, které nepodléhají módním trendům. Naopak je lze využít jako *doplněk k módnímu oděvu*. Proto se tyto oděvy snadno stanou „*stálíci šatníku*“.

5.1. Velikostní sortiment

Kladem této kolekce je možnost použití *pro několik velikostních skupin*. To je omezeno snad jen délkou kimon a délka rukávů. Příliš štíhlé postavy by se mohly v kimonech doslova ztrácet. Naopak pro plnoštíhlé jsou tyto pláště velmi vhodné, protože volný rovný střih zakryje různé nesouměrnosti a opticky prodlouží postavu. U ponča je nutno podotknout, že vzhledem ke svým rozměrům je vhodné spíše pro vyšší postavy. Zavínovací pruh je určen pro všechny, záleží jen na fantazii, jak si jej člověk naaranžuje (inspirovat se lze ve fotografické příloze).

Ještě bych ráda podotkla, že navržené oděvy jsou „unisex“ (tzn. pro obě pohlaví). Záleží tedy jen na odvaze, co si kdo obleče.

5.2. Spotřeba materiálu

Z ceny 220,- Kč za 1 kilogram materiálu a hmotnosti oděvu lze snadno vypočítat cena materiálu použitého na jednotlivé oděvy:

model 1	910 g	200,- Kč
model 2	1200 g	264,- Kč
model 3	1080 g	238,- Kč
model 4	1040 g	229,- Kč
model 5	840 g	185,- Kč

5.3. Možnosti zařazení kolekce do výroby

Nabízí se otázka, zda je možné tuto kolekci zavést do výroby. Pokud pominu přípravu pro pletení, tak nejsou mnou navržené oděvy příliš náročné na upletení ani na ušití. I materiál 100% polyakrylonitril je cenově přijatelný (viz. kapitola 5.2.). Nejsem si však jista tím, zda by byly mé oděvy použitelné pro většinu lidí. Popravdě řečeno, vidím řešení spíše v malosériové výrobě.

ZÁVĚR

„V umění není pokroku – je jen rozdílná intenzita životního tvůrčího vyrovnání člověka s dobou, s životem, se světem. Umění je jako příroda. Je v něm jen přítomnost. V umění žádná minulost neexistuje. Stále v něm proudí život. V malbách Altamiry stále trvají vášně a sny. V umění nezáleží na formálním pokroku, ale záleží na stálém lidském prvotním nadšení a potřebě poznání.“ [9]

Se zvoleným tématem se mi dobře pracovalo. Rozhodně jsem jej však nevyčerpala. Během tvorby mne napadaly další možnosti použití navrženého vzoru nejen v oděvu. Časová náročnost mi však nedovolovala realizovat více návrhů. Přesto věřím, že se můj pohled na pletený žakárský vzor stane pro někoho inspirativním.

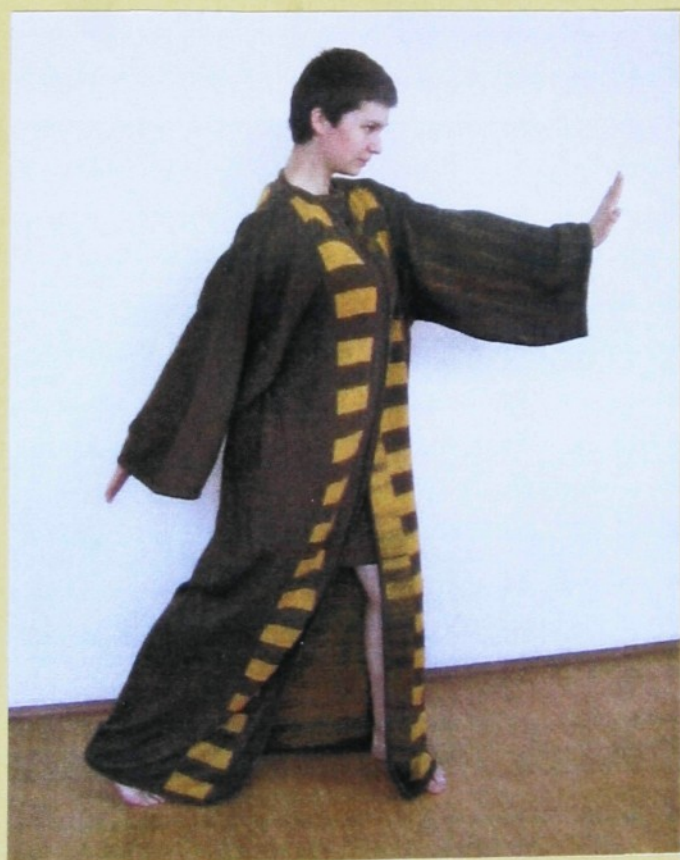
Tato bakalářská práce byla úsekem cesty, kterou se ubírám a musím říct, že to bylo období podnětné a přínosné, přineslo mi mnohá překvapení jak ve vztahu k ostatním, tak k sobě samé.

LITERATURA

- [1] Baudelaire, Ch.: *Květy zla*, Praha, Mladá fronta 1997.
- [2] Brožková, I.: *Dobrodružství barvy*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1983.
- [3] Bushnell, G.H.S.: *Umění staré Ameriky*, Praha, Odeon 1970.
- [4] *časopis Quo*, 11, 1998.
- [5] Janota, V. – Kuna, K.: *Ona nepřišla ...*, Praha, Narcis Press 1995.
- [6] Kalábová, M. – Zdeňková, H.: *Odívání 1*, Praha, nakladatelství FORTUNA 1992.
- [7] kolektiv autorů: *Malířské umění od A do Z*, Praha, Rebo Productions 1995.
- [8] Kovář, R.: *Pletení*, Liberec, Technická univerzita v Liberci 1997.
- [9] Kybal, A.: *O textilním výtvarném projevu*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1973.
- [10] Kybalová, L.: *Dějiny odívání – Starověk*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny 1998.
- [11] Militký, J.: *Textilní vlákna*, Liberec, Technická univerzita v Liberci 1995.
- [12] *odborný časopis TextilŽurnál*, Praha, ČON, 3, 2001.
- [13] Pijoan, J.: *Dějiny umění 1*, Praha, Knižní klub a Balios 1998.
- [14] Prévert, J.: *Jsem jaký jsem*, Praha, Československý spisovatel 1983.
- [15] *Prospekt plochého pletacího stroje Brother CK – 35*.
- [16] Skácel, J.: *Naděje s bukovými křídly*, Praha, Mladá fronta 1983.
- [17] Verlaine, P.: *Never more a jiné básně*, Havlíčkův Brod, Literární čajovna Suzanne Renaud 1998.
- [18] Winkelhöferová, V.: *Dějiny odívání – Japonsko*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny 1999.
- [19] www.wgsn-edu.com

























tak bez ustání opadává listí

a **s větrem** domlouvá se
neúnavně tráva

den je jak slza průzračný a čistý
a **listí** padá dál a padat

n

e

p

ř

e

s

t

á

v

á



barví se listí vítr nedohrabky
rozcuchal v polích nebe je jak kost
ze země trčí ohlodané **ticho**
zadávno **podzim** dávno rozsáhlost

Jan Skácel





Zpěv podzimu

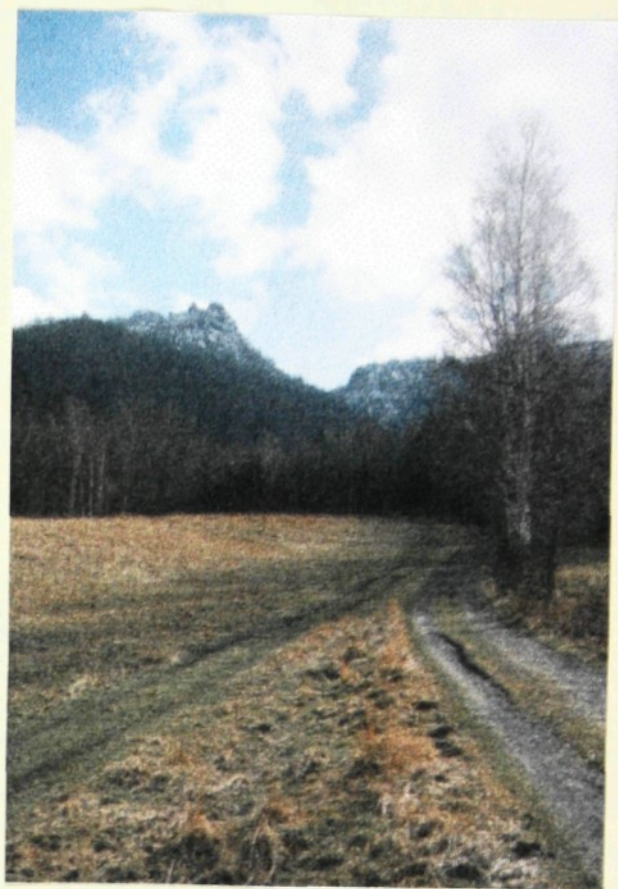
Sbohem, ty letních dnů, žel krátkých, jase skvělý,
brzo se vnoříme do temnot, kde je chlad!
Už slyším polena, jako by hrany zněly,
Na dlažbu dvorů všech s duněním dopadat.

Zima zas pronikne mou bytost: štvání vzteklé
a tvrdé nad verši, zášť, hněv a mrazení.
Jak slunce uvízlé tam v polárním svém pekle
srdce se v zarudlý ledovec promění.

Při každém polenu, jež padne, strnu strachem;
při stavbě popravišť temnějších nezní ech.
Můj duch se podobá věži, jež padá prachem,
těžkými berany drcena ve svých zdech.

Z těch jednotvárných ran jako bych, zmořen, slyšel,
jak někde sbíjejí rakev. A pro koho?
Léto jsem, zdá se, žil jak včera; podzim přišel!
Ty temné rány zní jak odchod někoho.

Charles Baudelaire
(překlad František Hrubín)



Podzimní píseň

Ó podzime,
tak dlouze tvé
 housle lkají,
mou duši tou
hrou
unylou
 utýrají.

Dýchaje tíž,
zesinám, když
 orloj slyším,
vše je to tam,
ten žal, co mám,
 neutiším.

I odcházím
povětrím zlým,
 jehož svistem
jsem hnán sem a tam,
jak byl bych sám
 suchým listem.

Paul Verlaine
(překlad František Hrubín)



STROMY

V žargonu
lidé říkají uším
listy
znamená to že cítí
jak stromy rozumějí hudbě
Ale zelený jazyk stromů
je řeč mnohem starší
Kdo může vědět co říkají
když mluví o lidech
Stromy mluví řečí stromů
Tak jako děti mají svůj jazyk
Když dítě
z ženy a muže
hovoří ke stromu
strom odpovídá
A dítě to slyší
Později
dítě mluví o pěstování stromů
se svými učiteli a svými rodiči
Už neslyší hlas stromů
už neslyší
jejich píseň ve větru
A přece
někdy malá dívenka
(vykřikne v beznaději)
na ulici
z betonu a cementu
se smutnou trávou
a zpráchnivělou hlínou
je to ... ach ... je to
smutek z opuštěnosti
který mne nutí volat o pomoc
nebo strach že jste na mne zapomněly
stromy mého lesa

V oáze vzpomínky
právě vytryskl pramen
aby mne rozplakal
Byla jsem tak šťastná v davu
v zelené tlačenci lesa
se strachem že se ztratím
s obavou že se zase najdu

Nezapomeňte na malou přítelkyni
stromy mého lesa.

Jacques Prévert
(překlad Jan Čimický)





Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou (*bakalářskou, doktorskou*) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 o právu autorském, zejména § 60 (školní dílo) a § 35 (o nevýdělečném užití díla k vnitřní potřebě školy).

Beru na vědomí, že TUL má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom toho, že užití své diplomové (*bakalářské, doktorské*) práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem TUL, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených univerzitou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše).

Datum 28.5.2001

Podpis

Štěpán Zelenka